

ÖTLETPOSTA

7. csomag
2007. március

A 3–6. ÉVFOLYAMON TANÍTÓ KOLLÉGÁKNAK

Szövegértés-fejlesztő gyakorlatok

Összeállította: Tóth Beatrix

I. Páros megbeszélés

A következő mesét részekre tagoltuk. Beszéljétek meg párokban! Miután elolvastátok magatokban az első részt, a pár egyik tagjának három dolgot kell megtennie.

- röviden összefoglalni, hogy mit olvasott;
- feltenni egy kérdést, erre a párjának kell válaszolnia;
- jósolni, hogyan fog folytatódni a történet.

Ezután a második rész néma olvasása következik, majd a megbeszéléskor a pár tagjai szerepet cserélnek, tehát a másik lesz, aki összefoglal, kérdez és jósol. Aztán folytatódik a szerepcsere, míg végig nem olvastátok a szöveget.

Hogyan ajándékozott Mátyás király?

Egy szegény ember talált egy nagyon nagy tököt. Elvitte Mátyás királynak, odaadta ajándékba. Mátyás király meg pénzt adott a szegény embernek, annyi pénzt, hogy két ökröt vehetett rajta. Így aztán négy ökrön szánthatott, mert azelőtt is volt két ökre.

A szomszédja gazdag ember volt, kérdezte, hogy hol vette azt a két ökröt. A szegény ember elmondta, hogy így meg így talált egy nagy tököt, aztán Mátyás királynak adta ajándékba.

(„A” tanuló összefoglal, kérdez, „B” tanuló válaszol a kérdésre, „A” tanuló jósol.)

– Na, jó van, majd viszek én is valamit.

Volt neki egy szép csikója, odaadta Mátyás királynak ajándékba. Nézi Mátyás király a szép csikót, egyszer azt mondja:

– Ez már csakugyan szép csikó, ilyen még magam sem láttam!

Odavezeti a gazdag embert a tökhöz, hogy hát ő látott-e már ilyen nagy tököt?

– Na, már ilyent még magam sem láttam!

(„B” tanuló összefoglal, kérdez, „A” tanuló válaszol a kérdésre, „B” tanuló jósol.)

– Na, legyen a magáé azért a csikóért!

Mert Mátyás király tudta, hogy gazdag ember, nincs rászorulva a pénzre. Azt a tököt adta néki, amelyiket a szegény embertől kapott. Ilyen igazságos volt.

(Magyar népmese)

(„A” tanuló összefoglal, kérdez. „B” tanuló válaszol. Beszéljétek meg, mi a véleményetek a történetről!)

II. Jóslás

Párban dolgozzatok! Az alábbi történetet részletekben fogjátok elolvasni. Az egyes részek elolvasása után beszéljétek meg, milyen választ adnátok a kérdésekre!

Mátyás király meg a rátótiak

Egyszer Mátyás király Rátóton utazott keresztül. Éppen a falu közepén eltörött a szekér kereke.

Amint ott vesztegelt, a faluban elterjedt a híre, hogy itt van Mátyás király. Megtudta az előljáróság is. A király elé járultak, és nagy tisztelettel bekísérték a község házára, hogy pihenjen, amíg a kereket megjavítják. Míg Mátyás pihent, az előljáróság tanácskozott, mivel vendégeljék meg.

Mi történt? Mi fog történni? Miből gondoljátok?

– Kínáljuk meg dióval! – javasolta a jegyző.

– Inkább vendégeljük meg szilvával! – mondta a bíró, merthogy Rátóton ritka jó szilva terem. Ebben meg is egyeztek.

Kosarakba szilvát raktak, s felsorakoztak, hogy a király elé vonuljanak. A bíró kitanította őket, hogy mindent úgy tegyenek, ahogy ő tesz. Amikor a király eléértek, a bíró megbotlott a szőnyegben, a drága, jóféle szilva mind Mátyás elé borult.

Mi történt? Mi fog történni? Miből gondoljátok?

No, a többi atyafi se volt rest! Sorra felbuktak a király előtt, s kiborították a szilvát. Mátyás király majd hanyatt esett a kacagástól. A testőrei méregbe gurultak az ostoba rátótiak láttán, felmarkolták a sok kiborult szilvát, s mind a fejükhöz csapkodták.

Az előljárók fejvesztetten futottak ki az ajtón a bírójukkal egyetemben. Mikor megállottak, az egyik felkiáltott:

– Mégiscsak okos ember a mi bíró urunk, tudta, hogy szilvát kell vinni a királynak! Képzeljék el, kegyelmetek, mi lett volna, ha diót vittünk volna?

III. Történetterkép és történetkeret

Párban dolgozzatok! Töltsétek ki az alábbi történetterképet vagy a történetkeretet az előbb olvasott mese alapján!

1. Történetterkép

Helyszín:

Főszereplők:

Mi a probléma?

1. fontos esemény:
2. fontos esemény:
3. fontos esemény

4. fontos esemény

Mi a megoldás?

Mi a mese fő gondolata?

2. Történetkeret

A történet úgy kezdődik, hogy a.....

A problémát az okozza, hogy.....

Erre.....

Aztán.....

.....

A történet azzal ér véget, hogy.....

.....

IV. Belső monológ

Olvasd el az alábbi részletet Petőfi Sándor János vitézéből!

*„Kedves szabadítóm! nem kérdezem, ki vagy?
Csak annyit mondok, hogy hálám irántad nagy.
Háladatosságból én minden megteszek.
Hogyha kedved tartja, feleséged leszek.”*

*Jancsi ereiben nem folyt víz, vér helyett.
Szívében hatalmas tusa keletkezett;
De lecsillapította szíve nagy tusáját,
Emlékezetébe hozván Iluskáját.*

Mire gondolt Jancsi, miközben belső tusáját vívta? Írd le úgy, mintha te lennél a helyében, majd beszélj meg a pároddal!

Írásgyakorlatok

Összeállította: Raátz Judit

1. Írj verset a megadott formákra! Egy-egy vonal egy-egy szót jelöl.

Vers adott formára

A diagram of a four-line stanza. The first line is a single long horizontal line. The second and third lines each consist of two shorter horizontal lines of equal length, positioned side-by-side. The fourth line is a single long horizontal line, matching the length of the first line.

A diagram of a six-line stanza. The first line is a single long horizontal line. The second line consists of three shorter horizontal lines of equal length, positioned side-by-side. The third and fourth lines each consist of two shorter horizontal lines of equal length, positioned side-by-side. The fifth and sixth lines are single long horizontal lines, matching the length of the first line.

(Írathatunk verset úgy is, hogy meghatározunk valamilyen témát, pl.: tavasz, nyár, barátság, szerelem stb.)

2. Írj verset disztichonban az alábbi témák valamelyikéről!

- ◆ A hetedik óra örömei
- ◆ Évszakok
- ◆ Diákélet
- ◆ Utam hazafelé

3. Írj eredetmítoszt az alábbi témák egyikéről!

- ◆ Miért kunkori a malac farka?
- ◆ Miért fehér a hó?
- ◆ Miért hoz szerencsét a kéményseprő?
- ◆ Miért van hosszú nyaka a zsiráfnak/hattyúnak?
- ◆ Honnan jön a visszhang?
- ◆ Miért repülnek V alakban a vadludak?

4. Írj ráolvasást mai tartalommal!

5. Készíts egyperces fogalmazást az alábbi címek egyikével!

- ◆ Az idő foglyai vagyunk
- ◆ A portás néni
- ◆ A cseresznye

6. Legyél Antigoné védőügyvédje! Írjál egy olyan védőbeszédet, amelyet Kreónnak adsz elő!

7. Írd át az alábbi Örkény-novellát párbeszéd formába!

Elhatároztam, hogy D.-né dolgában, mely semmiféle sürgetéstől nem jutott dűlőre, fölkeresem a Barátomat. A Barátom közéleti férfiú, aki ország dolgát intézi, fel fogja hívni azt a szóban forgó hivatalt, ahol D.-né igazsága elakadt. Megteszi magáért az igazságért, s megteszi énmiattam, akiből nem lett közéleti férfiú; önmagának és nekem bizonyítja vele, hogy előmenetele nem tette gőgössé. Elmondja majd, mennyi tenger munka zúdult reá, éjfél után kerül ágyba, s hajnali hatkor már megy érte az autó. Napi tizenhét órát dolgozik egy kényelmetlen zongoraszékekben ülve, hat napja nem borotválkozott, és a minap nem ismerte meg a felesége, olyan régen látta. Miután szívem illendő módon megesett szenvedéseim, föl hívja az illetékes hivatalt, és ott ráütik a pecsétet D.-né aktájára. Így történt ez már több hasonló esetben.

(Örkény István: Protekció – részlet)

8. Válassz ki egy címet, írd hozzá szöveget! Válassz a megadott műfajok közül!

- ◆ hír
- ◆ tudósítás
- ◆ interjú
- ◆ glossza

Főcímelek

Szabálytalan előzés miatt Romániába utazott a kisipari dolgozók Erkel-kórusa egy váltóórházban négyes ikrek születtek mind egészségesek egy gumipuskával 7 millió dollárt rabolt Pucskó Józsefné 78 éves nyugdíjas akit a kenti herceg meghívott tigrisre vadászni négyszer halt meg és mégis él mégsem lett drágább az uborka most jelent meg a kambodzsai szökőárról Carter nyilatkozata a magyar labdarúgás hanyatlásának oka túl sok szennyvíz folyik a Tiszába holnap bemutató lesz a Nemzeti Színházban rossz látási viszonyokra ólmos esőre síkos utakra számíthatunk.

(Örkény István: Egyperces novellák)

9. Írd Mikes Kelemennek válaszlevelet P. E. grófnő nevében!

Édes Öcsém!

10. Egyéb feladatok

- ◆ Levél/beszámoló/elbeszélés stb. írása valamelyik szereplő nevében
- ◆ Helyszín/külső leírása
- ◆ Műfaji átalakítás: elbeszélés/novella/vers \Leftrightarrow dráma
- ◆ Szövegkiegészítés, -befejezés
- ◆ Történetalkotás meglevő szerkezeti elemekkel
- ◆ Párbeszédpótlás
- ◆ Mi lenne, ha...